

Степан МАКАРЧУК

ТАРАС ШЕВЧЕНКО — НАТХНЕННИК ВИЗВОЛЬНОЇ БОРотьБИ ВОЛИНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ У РОКИ НІМЕЦЬКОЇ ОКУПАЦІЇ

Йдеться про відображення у періодичній пресі Волині першої половини 1940-х років відзначення Шевченківських днів. Охарактеризовано головні тематичні блоки статей, присвячених Т. Шевченку, у тогочасних газетах Рівного («Волинь» та «Орленя»), Луцька («Український Голос», «Радянська Волинь»), Житомира («Голос Волині») та Сокаля («Сокальське Слово»). Наголошено на формах відзначення роковин Т. Шевченка, зокрема церковних пашихах за душу поета.

Ключові слова: Тарас Шевченко, Волинь, періодична преса, окупація, роковини.

© С. МАКАРЧУК, 2014

ISSN 1028-5091. Серія історична. № 2 (116), 2014

У пам'яті автора розвідки з часів німецької окупації Волині закарбувалося багато подій, головним чином застрашаючого драматичного, а то й кривавого трагічного змісту, які цілком органічно вписуються у всенародний стереотип бачення неволі краю в умовах війни. Проте, на тлі каральних акцій окупантів, пожеж, депортацій, громадських похоронів полеглих борців за волю України, безмежного свавілля нацистських органів влади виступає один обнадійливий спогад про захід, присвячений річниці Тараса Шевченка, проведений у Народному домі села Дуліби Гошанського району Рівненської області у березні 1943 року. Трохи більше про нього повідомимо пізніше, а зараз лише зазначимо, що цей спогад спонукав мене до додаткового пошуку в історичних джерелах інформації про те, як наші краєни в роки війни пам'ятали про свого національного пророка, шукали у його словах натхнення до консолідації у боротьбі за національне визволення України. На жаль, відомостей про різноманітні громадські заходи українців в умовах окупації є дуже скупими. Легально українські періодичні видання, зокрема газети «Волинь» та «Орленя» (м. Рівне), «Український Голос» (м. Луцьк), «Голос Волині» (м. Житомир) та інші писали, здебільшого, про німецькі перемоги, дуже мало — про перемоги на східних фронтах, й зовсім скупі — про життя і побут населення міст і сіл краю. Тим не менше, саме під окупаційною періодика дає можливість узагальнено охарактеризувати, якими способами вона доносила до свідомості народу знання про видатного сина й духовного вождя української нації, і наскільки повно, чи лише фрагментарно фіксувала громадські заходи, присвячені пам'яті Т. Шевченка. Не слід забувати, що у підкупаційній волинській пресі працювало багато українських патріотів, які в силу можливостей використовували її для національного виховання народної маси. Досить згадати, що редактором рівненської «Волині» був класик української літератури ХХ ст. Улас Самчук.

Знання про Т. Шевченка та його визвольні ідеї українська підкупаційна періодика поширювала серед народу кількома способами. Насамперед, велике значення надавалося публікаціям загальноінформаційних матеріалів про життя і творчість поета, найчастіше приурочених до Шевченківських днів у березні. І хоча предметом цих публікацій були, здебільшого, загальновідомі сюжети з біографії і творчості Т. Шевченка, вони усе ж стосувалися тих подій з його жит-

тя, які для широкого загалу були просто цікавими, викликаючи значний інтерес. Так, у березневому номері «Орленяти» за 1942 р. була надрукована стаття «Як Тарасові купили волю». Вона розпочиналася розповіддю про те, як одного разу, прогулюючись Літнім садом Петербурга, художник Іван Сошенко зустрів молодого хлопця, який зрисував встановлені там скульптури. Познайомившись з юнаком, якого звали Тарасом Шевченком, художник переглянув й інші його зарисовки. Роботи юнака надзвичайно приємно здивували І. Сошенка, й спонукали до сміливої дії — познайомити Тараса зі світочами тодішнього петербурзького мистецького життя Карлом Брюлловим, Олексієм Венеціановим, Василем Григоровичем, Євгеном Гребінкою, Василем Жуковським, які так само перейнялися долею таланту 24-річного кріпака пана Енгельгардта. Високі мистецькі авторитети звернулися до цього багатого поміщика, щоб той за гроші відпустив юнака на волю. Той же, відчувши серйозність намірів такого високого товариства, зажадав за кріпака дуже високу ціну — 2500 рублів. Далі розповідалося, як К. Брюллов намалював портрет тогочасного провідного російського поета В. Жуковського, який розіграли у лотерею, отримавши потрібну суму. 22 квітня 1838 р. між приятелями талановитого юнака та поміщиком було підписано акт про волю Т. Шевченка [8, с. 11—12].

У тому ж номері «Орленяти», у такому ж розповідному стилі, опублікували цікаву та змістовну статтю «Як ховали Тараса Шевченка в Україні». У ній повідомлялося про смерть Т. Шевченка, про те, як петербурзька громада поховала його на Смоленському цвинтарі міста і як 8 травня 1861 р. могилу розкрили, щоб перевезти тіло Кобзаря, відповідно до його заповіту, на українську землю. Викопану труну закрили в цинкову й так повезли в Україну. Цю довгу похоронну процесію супроводжували молодші з братів Лазаревських. (Відзначимо, що у статті «Орленяти» допущено помилку: наймолодшим зі шести братів Лазаревських був Іван, а труну з тілом Т. Шевченка супроводжував Олександр Лазаревський [14, с. 340—341] та маляр Григорій Честахівський [15, с. 340]). Пантелеймон Куліш запропонував накрити труну багряною козацькою китайкою. На шляху похоронної процесії збиралися народні сходи, які вшановували пам'ять національного пророка. Особливо багатолюдними і величними такі сходи були вже в

межах України — у Борзні, Оленівці, Броварах. Труну довели до церкви Різдва Христова на Подолі в Києві. Якийсь фотограф увіковічнив братів Варфоломія і Микиту та сестру Ярину біля труни брата Тараса. З Києва пароплавом «Кременчук» процесія допливла до Канева, де на цвинтарі Успенської церкви брат Т. Шевченка Варфоломій пропонував поховати тіло Кобзаря. Проте Г. Честахівський наполіг на тому, щоб виконати «Заповіт» поета. Тому процесія дійшла до Монастирища, де, за свідченням Михайла Максимовича, у свій час були поховані козацькі гетьмани Іван Підкова, Самійло Кішка та Яків Шах. 10 травня Т. Шевченка відспівали траурною богослужбою. Протоіерей церкви промовив слова: «Ти, брате наш у Христі Тарасе, настоящий щирый батько українського народу, в тяжкій неволі, далеко на чужині не перестав боліти серцем за люд свій та його слово. Мир тобі, Тарасе!». Після цього труну винесли з церкви й встановили на козацький віз, у який впряглися люди, й процесія рушила до згаданого поетом у «Заповіті» місця «на Вкраїні милій, щоб лани широкополі, і Дніпро, і кручі було видно, було чути, як реве ревучий» [8, с. 15].

В «Орленяті», крім сюжетних, друкували й теоретичні статті. В одній з них узагальнено наукові інтереси Т. Шевченка, який «з великою пристрасною читав чужу літературу, цікавився слов'янофільством, студіював історію, Біблію, Євангелію, ба, навіть скецював свої феноменальні аспірації в сторону фізики, ботаніки, зоології» [8, с. 2]. В іншій статті («Шевченко в Києві») з цієї газети йшлося про перебування Т. Шевченка в Києві після повернення із заслання. У ній вказано адреси у місті, за якими жив поет, охарактеризовано його творчі зацікавлення. Цей номер «Орленяти» містив також вірші Т. Шевченка «Перебендя», «Сонце заходить, гори чорніють», «Мені аж страшно, як згадаю» та декілька віршів інших поетів про Кобзаря.

На відміну від переважно інформаційно-розповідного жанру статей, які друкувалися у згаданому часописі для дітей, статті газети «Волинь», як правило, містили більш теоретичні матеріали, зокрема про значення творчості поета для національного пробудження українського народу та виховання його волі до боротьби за національне й соціальне визволення (хоча й у цій газеті публікували деякі матеріали розповідного жанру: наприклад, у номері за 4 бе-

резня 1943 р. у статті «Шевченко на Волині» йшлося про перебування Кобзаря на волинських теренах восени 1846 р., зокрема відвідання ним Почаївської лаври, сіл Вербці та Секуні Ковельського повіту, у т. ч. — створення Т. Шевченком образу Божої Матері для церкви с. Секуні (нині с. Секунь Старовижівського р-ну Волинської обл.)).

8 березня 1942 р. у «Волині» надрукували статтю Гаврила Федоріва «Щоденник Шевченка і справжні національні почування його автора». У ній автор пояснював, чому Т. Шевченко писав свій «Щоденник» російською мовою. На думку Г. Федоріва, щойно відчувши подих волі й добре усвідомлюючи «вовчу природу» царизму, Кобзар вважав за необхідне не дати охоронці жодних підстав для нового арешту. Так, навіть після «височайшого повелення» від 1 травня 1857 р. про звільнення від військової служби рядового Першого Оренбурзького батальйону Т. Шевченка, царська влада не звільнила його від жандармського нагляду. З інформації з офіційного радянського видання документів до біографії поета переконаємося, наскільки малонадійною була дарована йому воля: шеф Третього жандармського відділу комендант Ново-Петровського укріплення, з якого вже був звільнений «рядовий», Нижньгородська поліція, начальник штабу Окремого оренбурзького корпусу, міністр імператорського двору, цензори та численні служби охоранки й справді вели постійний нагляд за кожним кроком Т. Шевченка — від першого дня його звільнення аж до смерті [11, с. 424—549]. Навіть коли, повернувшись з Петербурга в Україну, Т. Шевченко мав намір шляхом безпосереднього вивчення рідного краю довершити свою «Живописну Україну», поліцмейстер полковник Савенков «покорнейше просил» Чернігівського губернатора «сделать распоряжение к учреждению за Т. Шевченком... помянутого надзора, о последствиях которого меня уведомляют» [11, с. 483]. На основі цих джерел припущення Г. Федорів, автора статті у газеті «Волинь» про російську мову «Щоденника» Т. Шевченка, цілком вмотивоване.

У двох номерах «Волині» за 1942 р. (12 та 15 березня) було опубліковано статтю «Шевченко та церква», у якій переконливо спростовувалися радянські фальсифікації поглядів поета на релігію. Світоглядні позиції Т. Шевченка розглядалися й у низці інших публікацій цієї газети. Зокрема, у номерах за 29 березня та 12 квітня 1942 р. надрукували статтю

Пилипа Павлюка «Шевченко про освіту і виховання». 11 березня 1943 р. «Волинь» відкривалася статтею «Сила Шевченкового духа». В тому ж номері була вміщена цікава розвідка «Тарас Шевченко і твори світового мистецтва».

Величне за змістом і формою теоретичне узагальнення образу Т. Шевченка зробив голова Рівненського товариства «Просвіта», професор Неофіл Кибалюк у статті, опублікованій у луцькій газеті «Український Голос». Він надзвичайно переконливо пояснював велич українського генія тим, що його ідеї, аналогічно вченню Ісуса Христа, були органічно адекватними страдницькому подвижницькому образу життя поета. Вважаємо за корисне повторити їх тут, щоб і до сучасного читача донести божественний аналог пророка українського народу: «Він не творив, як інші митці, для яких творчість була тільки мистецтвом, розвагою чи насолодою. Ні. Широць творчого діапазону поета була для нього мукою: «Боже милий! Тяжко мені жити! Маю серце широкее — Ні з ким поділити!». Але як наука Христа не була б варта більше кожної морально-філософської системи, коли б не була зафіксована прикладом Його життя, Його смерті, так само не мала б сьогоднішньої цінності творчість Шевченка, якби він за свої думки й ідеї не прийняв великих мук і не страждав, символом чого був терновий вінок, що його сплела невідома пані на домовину поета в Петербурзі... Цінність його постаті і трагізм його долі найкраще порівняти з образом його ж Прометея, бо коли Зевсом був російський цар, що намагався стерти з лиця землі український народ, то Прометеєм — сам поет, який дав своєму народові небесний вогонь правди і віри в свою майбутність... Однак ж, як Зевс не знищив Прометея, так і цар московський не переміг Шевченка, а його святе й правдиве слово, як і його трагічна велична постать, живуть і житимуть навіки в пам'яті народу українського» [12, с. 3].

Відзначимо, що волинські публіцисти часу війни, захищаючи високу історичну постать поета, критикували радянські стереотипи, що звужували його творчість лише до протестів «тільки проти закріпачення і гноблення селян» [6]. Критика радянського трактування великого українського поета як борця проти кріпацтва, за соціальне визволення трудящих, поборника дружби російського та українського народів була властивою і для підкупаційної періодики галицької

Волині. Дуже цікавою у цьому відношенні є стаття «У Шевченкові роковини», опублікована в газеті «Сокальське Слово». Її автором був учасник однієї західноукраїнської делегації до східних областей Української РСР, організованої у 1940 році. Він розповідав, яке враження на делегацію справило відвідання могили Т. Шевченка та його музею у Каневі. Найбільше запам'яталася розміщена у музеї галерея «вождів Жовтневої революції», а також цитата з Володимира Леніна про те, що при спільній дії українських і російських пролетарів можлива вільна Україна, а при відсутності єдності між ними про неї не може бути й мови. Після таких атрибутів напрошувався висновок, що й сам Т. Шевченко був революціонером-інтернаціоналістом, безбожником, соціалістом, а через декілька років мав стати комуністом. Західноукраїнських делегатів неприємно вразила й російська мова працівників музею українського поета, численні гасла про щасливе життя радянських людей, у тому числі цитати з промов Йосифа Сталіна, також переважно російською мовою. У кожному разі, показані у 1940 р. делегації західних українців щасливе й радісне життя українців УРСР та образ великого українського поета видалися їм майже чужими [10].

Зрештою, неоднозначне враження і на сучасного читача справляє гортання сторінок радянських газет періоду Другої світової війни. Для ілюстрації візьмемо примірник «Радянської Волині» за 9 березня 1941 р. Його редакційна стаття мала назву «Тарас Шевченко (до 80-річчя з дня смерті)». У передовій статті номера наводилося окреслення поета як «борця проти царизму, соціального й національного гніту», зазначалося, що «він виступав проти загарбницької політики царського уряду на Кавказі, глибоко співчував колонізованому казахському і білоруському народам, яскраво показав боротьбу чеського народу проти римського папи» [9, с. 1]. До майже випадкового прочитання цієї статті, на великий сором, не знав, коли у Києві навпроти Київського національного університету імені Тараса Шевченка був встановлений пам'ятник Кобзарю. Десятки разів бував біля цього пам'ятника, відпочивав поруч на паркових лавах і жодного разу в голову не приходило поцікавитися, коли ж він був споруджений. Ніби й справді він стояв у тому парку з вічних часів. І ось прочитав: «В 1939 р. всенародним торжеством було ознаменування 125-річчя з дня народження Тараса Григоровича Шевченка. В столицю

Радянської України з'їхалися делегати від всіх республік. На відкриття пам'ятника Т. Шевченку в Києві були присутні 200 тис. чол.» [9, с. 3].

Поряд з відносно ближчими до дійсності оцінками великого українського генія в номері «Радянської Волині» наводилася й деяка аж дуже сумнівна, але підлаштована під ствердження інтернаціоналістських поглядів Т. Шевченка інформація. Мовляв, великий російський письменник Іван Тургенєв стверджував, що Т. Шевченко носився з ідеєю створити щось нове, небувале, під силу лише йому, «а саме, поему на такий мові, яка була б зрозуміла росіянину й малорусу. Він навіть узявся за цю поему і читав мені її частини» [9, с. 3]. У цьому ж номері газети була також уміщена стаття професора Миколи Бельчикова «Шевченко і російська культура», зміст якої становили перегуки творів Т. Шевченка і російських літераторів Олександра Пушкіна, Кіндрата Рилєєва, Михайла Лермонтова, Миколи Гоголя, Миколи Чернишевського, Миколи Добролюбова, Вісаріона Бєлінського, Михайла Салтикова-Щедріна, Максима Горького. Тут же вказувалося на розходження творчих позицій Т. Шевченка й П. Куліша [9, с. 3].

У роки німецької окупації назгасний інтерес до поетаті Т. Шевченка народ Волині виявляв також такими формами вшанування пам'яті й величі поета, як ювілейні урочисті засідання, присвячені дням народження і смерті поета, церковні богослужби за душу Кобзаря (слід наголосити, що підкупаційна періодика подавала про ці події дуже скупу інформацію). Через церковні панахиди підіймався невмирущий образ духу поета, його душі, яка ніби заодно з душами полеглих у сутичках з нацистськими карателями борців за волю України кликала народ на боротьбу з ворогом. Газети скупо, але все ж подавали хроніку тих панахид.

Характерною є інформація про відзначення Шевченківських днів у Пінську. Так, нині це місто знаходиться у складі Білорусі. Проте ще в недалекому минулому воно, як і вся сусідня до Волині Берестейщина, належало до українського етнографічного масиву. Наприкінці ХІХ ст. у Пінському повіті на україномовне населення припадало 81,4% [1, с. 209]. У 1942 р. «Волинь» повідомляла, що 10 березня, в роковини смерті Т. Шевченка, у Пінському міському храмі владика Олексій українською мовою відправив панахиду за душу Кобзаря. Після

панахиди проповідь, яка стосувалася життя і подвигу великого сина українського народу, виголосив отець Калинович [2].

За інформацією, поданою газетою «Волинь», 10 березня 1943 р. у Соборі Рівного, «при великій участі народу», відбулася «панахида за душу блаженної пам'яті нашого поета-пророка Тараса Шевченка». Панахиду правив єпископ Рівненський і Кременецький владика Платон. Він же виголосив проповідь, у якій вказав на «невмирущість і актуальність» ідей поета. Хор під керівництвом отця-протодиякона Віталія виконав тематичні церемонії на музику Кирила Стеценка [4]. Повідомлення про аналогічну відправу у Рівненському соборі подала також луцька газета «Український Голос», відзначаючи, що у панахиді взяло участь більше тисячі осіб [13].

До речі, церковні панахиди у часи окупації проводилися й за душі інших світочів української національної думки та волі. У 1942 р. з нагоди 26-х років смерті Івана Франка урочисту панахиду за його душу у церкві села Красносілля Гоцманського району Рівненської області українською мовою відправив отець Олексій Гуменюк. Хоровий україномовний супровід панахиди проводився під керівництвом Андрія Омельковича [3].

В роки німецької окупації образ великого Т. Шевченка, його ідеї та заповіді активно пропагувалися українськими громадсько-політичними й культурно-освітніми організаціями та об'єднаннями. Скупку інформацію про це «Волинь» та інші газети поміщали під рубрикою «Хроніка». Найчастіше організаторами громадських заходів на честь Т. Шевченка були осередки місцевих товариств «Просвіти». Зокрема, їхніми зусиллями у народних домах відбувалися вечори художньої самодіяльності, присвячені Т. Шевченку (наприклад, у Рокитному Костопільського району Рівненської області весною 1942 р. місцевий драматичний гурток поставив п'єсу за поемою «Наймичка»). А 14 березня 1943 р., в неділю, багатогодинну Шевченківську академію провели у Рівному. Урочисте засідання відкрив У. Самчук, святочну промову виголосив Н. Кибалюк. Урочистості завершилися художньою частиною, зокрема й хоромим співом [2; 5].

Стимулом нашої зацікавленості темою розвідки є власний спогад про Шевченківський вечір 1943 р. у селі Дуліби Гоцманського району на Рів-

ненщині. Знаю, що подібні вечори відбувалися й у сусідніх селах. Отже, завершу спогадом про вечір у рідному селі.

Десь у лютому на хутірному подвір'ї я рубав дрова. За кілометр або менше шляхом, який вів від села до райцентру Гоцці, йшов чоловік. Коли він наблизився на 300—200 м, я упізнав у ньому сільського хлопця Степана Соломка, 1921 року народження, який на той час вважався досить освіченим, адже до 1939 р. вже навчався у сьомому класі. Тож у роки німецької окупації С. Соломко працював учителем української мови, директором початкової школи у селі Симонів Гоцманського району [7, с. 248—249]. Зі шляху С. Соломка звернув до мене на подвір'я, привітався. Виявилось, що він прийшов агітувати мене взяти участь у підготовці до Шевченківського вечора, а конкретно — вивчити напам'ять поему-послання «І мертвим, і живим...». Я погодився.

Настав день урочистості. У селі на той час був новий Народний дім, збудований сільською громадою за декілька років до приходу Червоної Армії, тобто до 1939 р. Його зала, розрахована на декілька сотень осіб, була заповнена вщерть. У дні окупації потяг народу до знань, громадської активності був небувалим. Доповідь про Т. Шевченка виголосив С. Соломка. Сільські хлопчики та дівчатка читали вірші. Оголосили й мій виступ. Пам'ятаю, як затихла зала, як селяни ніби душею поглинали виголошене мною Шевченкове слово:

*Нема на світі України,
Немає другого Дніпра,
А ви претеся на чужину
Шукати доброго добра...*

Або ж:

*Отак-то ви навчаєтесь
У чужому краю!
Німець скаже: «Ви моголи».
«Моголи! моголи!».
Золотого Тамерлана
Онучата голі.
Німець скаже: «Ви слав'яне».
«Слов'яне! слав'яне!».
Славних прадідів великих
Правнуки погані!*

Чи таке:

*Раби, підніжки, грязь Москви,
Варшавське сміття — ваші пани.*

Ясновельможній гетьмани.
 Чого ж ви чванитесь, ви!
 Сини сердешної України!
 Що добре ходите в ярмі,
 Ще краще, як батьки ходили...
 А чванитесь, що ми Польщу
 Колись завалили!..
 Правда ваша: Польща впала,
 Та й вас роздавила!

Здавалося, ніби весь народ у залі переїнявся бунтівною неспокійною душею поета і насамкінець з полегшенням сприйняв слова пророка:

Учітесь, читайте,
 І чужому научайтесь,
 Й свого не цурайтесь.
 Бо хто матір забуває,
 Того Бог карає,
 Того діти цураються,
 В хату не пускають.

Своє «Посланіє» Т. Шевченко завершив оптимістично:

І забудеться срамотна
 Давня година,
 І оживе добра слава,
 Слава України,
 І світ ясний, не вечірній
 Тихо засіяє...
 Обнімійся ж, брати мої,
 Молю вас, благаю!

Вечір проходив 9 березня 1943 року. А вже 2 серпня 1943 р. талановитий просвітитель своїх дулібських земляків С. Соломко, як сотник місцевого підрозділу УПА, загинув у бою з переважаючими силами нацистських окупантів. Він був розстріляний німцями, коли, відступаючи, перепливав Горинь. Ховали героя у рідному селі 5 серпня. Були бійці УПА. Були люди з декількох сіл. Були промови. Пропагатор Шевченкового духу прикладом власної смерті за незалежну Україну передавав його рідному народу.

1. Винниченко І. Історія етнолінгвістичних досліджень Берестейщини: політичне замовлення чи наукова об'єктивність? / Ігор Винниченко // Полісся: мова, культура, історія : матеріали міжнародної конференції. — К. : Асоціація етнологів, 1996. — С. 207—211.
2. Волинь. — Рівне, 1942. — 30 квітня.
3. Волинь. — Рівне, 1942. — 14 червня.
4. Волинь. — Рівне, 1943. — 14 березня.
5. Волинь. — Рівне, 1943. — 18 березня.

6. Голос Волині. — Житомир, 1941. — 31 грудня.
7. Кузьмін Ю.В. Гошанщина в іменах. 450 біографій / Юрій Кузьмін. — Рівне : Видавець Олег Зень, 2009. — 320 с.
8. Орленя. Часопис для дітей. — Рівне, 1942. — № 3.
9. Радянська Волинь. — Луцьк, 1941. — 9 березня.
10. Сокальське слово. — Сокаль, 1942. — 8 березня.
11. Т.Г. Шевченко. Документи та матеріали до біографії (1814—1861) / упоряд. Л.І. Внучкова, Є.О. Середа, В.О. Судак. — К. : Вища школа, 1975. — 600 с.
12. Український Голос. — Луцьк, 1943. — 12 березня.
13. Український Голос. — Луцьк, 1943. — 30 березня.
14. Шевченківський словник : у 2-х т. — К. : Інститут літератури імені Т.Г. Шевченка АН УРСР, 1976. — Т. 1: А-Мол. — 416 с.
15. Шевченківський словник : у 2-х т. — К. : Інститут літератури імені Т.Г. Шевченка АН УРСР, 1978. — Т. 2: Мол-Я. — 412 с.

Stepan Makarchuk

TARAS SHEVCHENKO AS AN INSPIRER OF LIBERATION STRUGGLE OF VOLYNIAN UKRAINIANS IN THE YEARS OF GERMAN OCCUPATION

The article has dealt with journalistic reports on celebrating of Shevchenko days in Volhynian periodicals through the first half of the 1940's. The author has characterized main thematic clusters of articles devoted to Taras Shevchenko in then-a-day newspapers of Rivne («Volyn» and «Orlenia»), Lutsk («Ukrayinskyi Holos», «Radianska Volyn»), Zhytomyr («Holos Volyni») and Sokal («Sokalske Slovo»). Especial attention in the study has been paid to local civil forms of honouring the Poet's anniversaries, including church commemorative services and poetical festivals.

Keywords: Taras Shevchenko, Volyn, periodicals, occupation, anniversary.

Степан Макарчук

ТАРАС ШЕВЧЕНКО — ВДОХНОВИТЕЛЬ ОСВОБОДИТЕЛЬНОЙ БОРЬБЫ ВОЛЫНСКИХ УКРАИНЦЕВ В ГОДЫ НЕМЕЦКОЙ ОККУПАЦИИ

В статье речь идет об освещении празднования Шевченковских дней периодической печатью Волини первой половины 1940-х годов. Дана характеристика главных тематических блоков посвященных Т. Шевченко статей в тогдашних газетах Ровно («Волинь» и «Орленок»), Луцка («Украинский Голос», «Советская Волинь»), Житомира («Голос Волини») и Сокаля («Сокальское Слово»). Особо отмечены формы празднования годовщин Т. Шевченко, в частности церковные панихиды за душу поэта.

Ключевые слова: Тарас Шевченко, Волинь, периодическая печать, оккупация, годовщина.